

اسلام کی روشنی

معارف : « روشنی بر حقیقت ، حقیقتی بر روشنی » درود

مدیر : حلیم ثابت

۲۴ رجب ۱۳۳۲

۵ حزیران ۱۳۳۰

پہلے ۱ - صفائی ۱۰

دنی حیاتك، تنقعلریابه تمتع ایدیکز، سوکرا دونوب بزہ کله جکسکز، بزیا بقده اولدینکز
شیلری سزه اوکره تیرز!

بایزید درسهاملرندن

شرف الدیبه

اجتماعیات

عرف نه در؟

- اجتماعی اصول فقه مسئله سی مناسبتیه -

عرفك نه اولدیغی آ کلامق ایچون، اول امرده، عرفك نه اولمادیغی
آرامق لازمدر. تعریف اولوته جق بر مفهومك اغیاری تبین ایتدکن سوکرا
افرادى دها قولایجه تعین ایدر؛ واوزمان افرادینى جامع و اغیارینى مانع بر تعریفینى
یا بق امکان حاله کیره.

اولا عرف ایله عادت برى برینه قاریشیدیریلور. حال بوکه بوا بکی مفهوم
آره سنده عموم خصوص من وجه موجوددر. یعنی بعض عادتلر عرفدر،
بعض عرفلر عادتدر، فقط هر عادت عرف اولدیغی کبی هر عرفده عادت دکلدر.
عادت سلفدن قاله بر قاعده اجتماعیه در. فردی اعتیادلر باشقه، اجتماعی
عادتلر باشقه در. عادت فردی اولمایوب اجتماعیه در یعنی زمانده آتالردن قاله در.
یکی ظهور ایدن اجتماعی بر قاعده یه عادت دینلمز، بدعت دینلیر. او حالده
عادتلرک، بوکونکی بطنه، کچمش بطنلردن منتقل اولسی اقتضا ایدر.

[بوانتقال عضوی وراثت طریقیه دکل، اجتماعی وراثت یعنی تربیه طریقیه
وقوع بولور.]

هر عادت عرف دکلدر. چونکه عادتلرک هر عصر ایچون ناسیجه مقبول
اولانی دم وار، مردود اولانی ده وار. مردود اولان عادتلر کچمش بطنلرده
مقبول اولدیغی ایچوندرکه تربیه طریقیه انتقال شرقه مظهر اولور، یوقسه،

هیچ اولمازسه و قیابہ ، ناسک قبول و تحسینتہ نائل اولیان بر حرکت ، تربیہ طریقہ انتقال ایده مه به جکندن عادت قیمتی اکتساب ایده تر . کچمش بظنلرده ناسجه مقبول اولان بر قاعده یکی بطنده مردود اوله بیلیر . او حالده مقبول عادتلر کبی مردود عادتلر کده موجود اولمسی طبیعی اولور . عادتک مقبولی و مردودی اولدیغی حالده عرفک مردودی اوله ماز ، عرف ناسجه مقبول اولان قاعده لردن عبارتدر . او حالده مقبول عادتلر عرفده داخل اولدیغی حالده مردود عادتلر عرفک خارجده قالیر .

هر عادتک عرف اولمادیغی بواضا حلردن آکلاشیادی ؛ شیمدی ده هر عرفک عادت اولمادیغی آرایه لم : عادت کبی بدعتک ده ناسجه مقبول اولانی ده وار مردود اولانی ده . بدعت کچمش بظنلردن انتقال ایتمه مش ، یکی بطنده تکون ایتمش قاعده لردر . بوقاعده لره « اجتماعی » صفتی الحاق ایتمورم . چونکه بدعتلرک اجتماعی اولانلری یالکز ناسجه مقبول اولانلریدر . ناسجه مردود اولان بدعتلر اجتماعی دکل ، فردیدر . یعنی یاشقه ملتیر ایچون اجتماعی اولدیغی حالده مقصود اولان جماعته بعض فردلر طرفدن ادخال ایلمشدر . بوتخلیلدن آکلاشیور که ناسجه مقبول اولان اجتماعی بدعتلر عرفده داخلدر ، ناسجه مردود اولان فردی بدعتلر ایسه عرفک خارجده در . او حالده عرفک ناسجه مقبول اولمسی اساسلی بر شرطدر ، که بوشرطی حائز اولان مقبول عادتلرله مقبول بدعتلر عرفه داخل ، بوشرطدن عاری اولان مردود عادتلرله مردود بدعتلر عرفدن خارج بولونورلر .

عرف تعیری یالکز « ناسجه مقبول اولان قاعده لره » معنانه دلالت ایتمز . عرف عینی زمانده « ناسجه مقبول و مردود اولان قاعده لری تمیز و تقدیر ایتمک ملکه سی ، دیکدر .

بوملکه تک مقبول کوردیکی قاعده لره (معروف) ، مردود کوردیکی قاعده لره (منکر) دینلیر که برنجیسی ناسک تحسین ، ایکنجیسی تقیح ایتمدیکی قاعده لر معنانه در .

او حالده عرف هم (اجتماعی قاعده لر) ، هم ده (اجتماعی وجدان) ، علم اولمش اولور .

اجتماعی قاعدہ لر دیمک اولان عرفی ، فردی عملردن ناصل تفریق
ایده ییلرز؟

برقاعده اجتماعی اوله بیلیمک ایچون فردلرک هم حیاتی طبیعتی خارچنده ،
هم ده اراده سی فوقده بولونمق لازمدر . فردک حیاتی طبیعتدن صادر اولان
عمللر اجتماعی اوله ماز ، مثلا سوق طبیعی ایله یاینلان فعللر عضوی وراثت طریقاه
منقل اولدینی ایچون حیاتی حادثه لر دن معدوددز ؛ اجتماعی حادثه لر صوره سته
گیره من . صرف اراده مزله یاپدیغمز ، یاپوب یایماقده تمامیه حر اولدیغمز
فعللر ده اجتماعی ماهیتی حائز دکلدز ، بونلر ده روحی حادثه لر زمره سنندز .

اجتماعی قاعدہ لر حیاتی طبیعتک خارچنده در ، چونکه حیات ، اونی ترکیب
ایدن کیسوی عنصرلرک حائز اولمادینی یکی بر طبیعتہ مالک اولدینی کی ، جماعت ده
کندی تشکیل ایدن حیاتی فردلر ده موجود اولمایان خصوصی بر طبیعتہ صاحبدر .
جماعت فردلرک عددی بر یکونی دکل ، فردی روحلرک امتزاجدن حصواہ کلمش
- نوعی شخصه منحصر - خصوصی بر شائیتدر . بوشائیتک ده کندیته مخصوص
بر طبیعتی وارکه حیاتی طبیعتہ بکزه من و حیات کندیته تشکیل ایدن کیسوی
عنصرلرک خارچنده - چونکه مولدالما ، مولدالچوضه ، آزوت ، قاربون
عنصرلرندن هیچ بریسی حیات خاصه سته مالک دکلدز - اولدینی کی (اجتماعی
روح) دیدیکمز شیده حیاتی طبیعتک خارچنده در . او حالده فردلرک خارچنده
بولوتان بویکی روحیتک تصورلری ، حکملری و بو حکملری متضمن اولان
قاعده لر ده فردلرک خارچنده اولمق لازم کلیر .

اجتماعی قاعدہ لر فردی اراده لرک فوقده در ؛ چونکه فردک اراده سی
کندی مزاجتک ، کندی سجه سنک محصله سیدر . هر فرد آیری بر مزاجه ،
آیری بر سجه یه مالک اولدینی ایچون فردی اراده لر دن صادر اولان عمللر
یکنسق بر شکلده بولونه مازلرکه برقاعده ماهیتی حائز اوله بیاسینلر . حتی ،
بو فردی عمللر ، بعض خصوصی سیلر دولایسینه تصادفی بر مشابہت
کوستر سار بیله یته (قاعده) قیمتی احراز ایده مزلر .

چونکه قاعده ، یاپیلمه سی یا خود یاپیلما مه سی لازم یا خود واجب اولان بر

ایش دیکدر ؛ بعض فعللک تصادق بر صورتده بری برینه بکزمه سی لزوم
ووجوبی استلزام ایتمز .

اجتماعی قاعدہ یعنی عرف حیاتی طبعک خارجده ، و فردی ارادہ نک فوقده
بولوتجه ، طبیعہ موجود اولادینی ایچوق ، کنڈینی فردلره ترهیب یا خود ترغیب
طریقہ قبول ایتمده سی اقتضا ایدر مقبول عادتلری و مستحسن بدعتلری تدقیق
ایتدی کمز زمان بونلرده بوایکی خاصہ نک حقیقہ موجود اولادینی کورورز . بونلر
فردلری یا قوہ جاذبہ لریبہ ترهیب یا خود قوہ جاذبہ لریبہ ترغیب ایده رک موجودیتلری
تعمیم وادامہ ایدرلر . بوقوہ جاذبہ یه (تأیید قوتی sanction) ، بوقوہ جاذبہ یه
(اعجاز قوتی prestige) ده دیناہ بیلیر .

مقبول بر عادت ، یا خود مستحسن بر بدعت صورتده تجلی ایدن اجتماعی
قاعدہ لره رعایت ایتمه دیکمز زمان خلقک یا استہزاستہ ، یا تقیحہ یا خود تلغیته
دوچار اولورز . افکار عمومیہ دن کوردیکمز بوعکس العمل ، اجتماعی بر مجازاتدرکہ
اونک قورقوسیلہ بر چوق مثبت یا خود منفی قاعدہ لره مراعات مجبوریتده
قالیرز .

مع مافیہ بوقاعدہ لره متابعت ایچون هرکسک بو اجتماعی جزایی دوشومہ سی
بو اجتماعی قورقونی دویمہ سی لازم کلز . چونکہ اکثریت بوقاعدہ لری سودیکی ،
جاذبہ سخر اولدینی ایچون مطاع طایر . سویلن بر قاتوندن قورقمتہ محل
یوقدر . قورقو دویموسی آنجق بو قانونی سومنلره لازمدر . اوحالده عرف
بزی برنجی درجده الہام ایتدیکی عشق قدرتیہ ، ایکنجی درجده احساس
ایتدیکی جزا قوتیہ لخیری آلتہ آیر . تعیر جائز کوریلیرسه (برنجیسی ، عرفک
جمال صفتی ، ایکنجیسی جلال صفتی در) دیہ بیلیرز .

عرفک بوایکی صفتی نظام ایتمچہ معروف اولان فعللک هم یاپمہ سی آرزو
ایتدی کمز ، همده یاپمہ مجبور اولدینمز ایشر اولدینی آکلایلیر . معروف (یاپلمہ سی
آرزو اولونان و یاپلمہ سی مجبوری اولان) بر فعل اولمقہ برابر عینی زمانده (یاپلمہ بیلن)
برایش اولمہ سی ده اقتضا ایدر . بو اوچنجی قید ایله درکہ نردی فعللردن تمامیہ تفریق
اولونہ بیلیر . چونکہ فردلر بعضی فردی رأیلرینه اجتماعی قاعدہ سوسی ویرہ رک

حتى بونلرده تأييد و اعجاز قوتلرينك موجود بولونديغى ادعا ايده بيليرلر . بو فردلره مادام كه ديديككنز ايشلرك اجتماعى قاعده ماهيتمده اولديغى ادعا ايدييورسيكز او حالده على ملاء الناس اجرا ايديككنز ديديلير . بونى يابه مادقلرى تقديرده اورته يه قويدقلرى قاعده لرك اجتماعى اولمادىغى ميدانه چيقار . چونكه اجتماعى برعمل ياپيله بيلان و ياپيلنجه تحمين اولونان برايشدر ؛ بو عمالك عليهنده دكل ، لهنده اولق اوزره بر تأييد قوتى موجوددر ؛ حال بوكه ياپيله ميان برايش عليهنده تأييد قوتى بولونان بر فعل اولديغى ايجوندر كه ياپيلمه سنه امكان يوقدر ، او حالده قطعياً اجتماعى برماهيتى حائز اوله ماز . فقط ياپيلمقده اولان ايشلره كلنجه بونلرك بويوك بر قسمى ده يا سوق طبيعى و فردى اراده ايله ، يا خود منسوب اولديغى جماعتك پس - زنده عادتلر يابه يا بايجى ملتلك عادتلرينه اتباع ايديله رك ياپيلير . او حالده هر ياپيلان ايش مطلقاً عرفدن معدود دكلدر . عرف يوقاريدنه كوستريلن صفتلرى حائز قاعده لردر .

عرف جماعت وجدانك تكليف ايتديكى بر طاقم مفكوروى قاعده لردر كه فردلر بويوك بر اشتياقه بونلره يتشمكه چالشدقلرى حالده تماميه يتيشه منزل . جماعت تأييد و اعجاز قوتلر يابه فردلرى دائماً بو (اجتماعى عليين) . يو كستمكه چالشير . فقط فردلرك قدملرى بهيتمده اولديغى ايجون (حياتى سافلن) دن تماميه يو كساه منزل ، اجتماعى عليينه آنجق نظرلرى يتيشه بيلير . عرف ايله فردلرك عمللرى آره سنده بويوك بر فرق اولديغى ايجوندر كه (ماقس نورد او) كې بعضى فيلسوفلر عرفلرى (اجتماعى يالانلر) تلقى ايتمشلردر . مع بافية ماقس نورد او بوتلقيسنده حقسزدر . چونكه جماعت وجدانى ، فردلرينه تكليف ايتديكى قاعده لردنه غايت صميمى اولديغى كې فردلرده بو مفكوره لره يتشمك ايجون صميمى بر اشتياق و تهالك موجوددر . بو ظاهرى يالانچيلق ، حياتى طبيعته اجتماعى طبيعت آره سنده كى اوچور و مدن نشئت ايدييور . حيات ناصل كندى سنى تشكيل ايدن ماده يى تماميه تسخيرى آلتنه آله رق هر عضو يتنده بشرى بر ذكا حصوله كتيره مه مشه جماعت ده بوتون فردلرى تماميه كندى الهاملرينه مسخر ايدرك فضيلت پرور انسانلر حاله قويه ماز .

بهيميت ايله فضيلت پرورلك آره سنده بويوك بر مسافه موجوددر . بونك ايجوندر كه عجم شاعرى :

دست ما کوتاه و خرما بر نخیل

دیمشدر. و امام علی بوحالك فرد ایچون برقیصه اولمادیغنی شوعالی کلام ایله

افاده بیوریور :

(قيمة المرء همه)

فردلرك عمللری عرفدن بیوک بر مسافه ایله اوزاق اولدیغنه بناء درکه قرآن کریم : « معروفی امر ایدیکنز ، منکری نهی ایدیکنز ! » بیوریور. عمومی بر صورتده یاپیلان ایشلر (معروف) ، یاپیلیمان ایشلر (منکر) اولش اولسهیدی ، مؤمنلر معروفی امر و منکری نهی ایتمک صورتیله مجاهده یه مأمور اولمازلردی .

او حالده عرفی ، جماعته ظاهر اولان فعللرده دکل اجتماعی بر ایمان ایله اینتیلان ، اجتماعی بر عشق ایله سویلن قاعده لرده آزماق اقتضا ایدر . فعللر آرزوق بوقاعده لره یاقلاشیر و یاقلاشمق ایچونده اجتماعی تضییقلرک یعنی تأیید و اعجاز قوتلرینک دائمی تأثیری آلتده بولونور ؛ فقط بوقاعده لره تمامیه یتشه من . اجتماعی قاعده لرك مفکوروی بر معنی حائر اوله سی اساساً اجتماعی مفکورودن نیغان ایتمه سندن دولانی در . - کله جک مقاله ده بوجعتی ایضاح ایدمکنز -

کوک آب

فقہ

جوازک احکام شرعیه دن اولمادیغنه دائر

شریعت اسلامیه ده جواز ، بر مسئله مهمه در . فقهای خفیه و شائعیه دن بعضیلری جوازک احکام شریعتدن اولمادیغنه قائل اولشلر ایسه ده بوتون ائمه مذاهب و عامه فقها ، جواز احکام شریعتدنر . رأی و اجتهادنده بولمشلردر شبه یوقدرکه بواجتهادلریله بوتون افعال و حرکاتی شریعتک دائره شمولته تحت حکم و تأثیرینه ادخال ایتمش اولیورلر . چونکه هر هانکی شی اولورسه اولسون